

– „A legfiatalabb prózaírók fantáziája (...) paradox módon gazdagabb,¹³³ mint a költőké.”
(198)

¹³³ *Elhiszem, csak szeretném tudni, miféle fantáziájuk gazdagabb a prózaíróknak, mint a költőknek, s miért paradox módon. A többi szümmel.*

GEROLD László

S Z Í N H Á Z

KOPECZKY LÁSZLÓ: VIGYÁZZ, HA JÖN A NAGYBŐGŐ!

Szerzőnk bohózata (*Vigyázz, ha jön a nagybögő!*) speciel azzal nehezíti meg a rendező dolgát – nincs nehezebb a könnyű műfajnál! –, hogy komikuma, annak ellenére, hogy az író a műfajnak megfelelően helyzetekben gondolkodik, mindenekelőtt verbális. A színpadon tehát akkor érvényesülhet igazán, ha rendezőjének sikerül az irodalmi jellegű komikumot színpadi formába öltöztetni. Amihez az kell, hogy az előadás színre vivője ne csak reprodukálja az író elképzelt bohózáti helyzeteket, hanem hogy a szerző szöveceit, nyelvi kópéságait (írásait Kopeczky László gyakran Kópéként jegyzi!), melyek nemritkán nélkülözik a logika, a józan ész konvencióit, színszerűvé formálja, a humort az egyik alkotói szférából átvezesse a másikba: irodalomból színházat csináljon.

A „történetre” nem kell különösebben ügyelni, az ugyanis nem több, mint hogy egy nő (Lina = Jónás Gabriella) sok szép ruhát szeretne, meg természetesen bundát is, férje (Titusz = Albert János) viszont képtelen ezt biztosítani, ezért arra vállalkozik, hogy túsztejjel és zsarolással pótolja a szükséges gardróbpenzt. Csakhogy ebben sincs szerencséje. Nem a dúsgazdag Meggy-mag-királyt (Búbos András) lopja el, hanem a kölcsönzött nagybögőtokban egy nőcsábász porszívóügynököt (Túsz = Korica Miklós) cipel haza, ahol a műfaj szabályai szerint „találkát ad(hat)nak” egymásnak Mikulás, Titusz dadogós barátja (Magyar Attila), aki bosszúból mindenkinek mindent elárul, s így keveri össze a szálakat, illetve hozza össze a szereplőket, Mikulás őrmester-feleségét (Kotroba Júlia), a férjét kereső Túsznét (Kasza Éva), ki kétségbeesetten bosszúért liheg, a Meggy-mag-királyt, akit másodsorra már sikerül elrabolni, ennek ronda, de szereleméhes feleségét (Sziráczky Katalin), aki éppen a Túszal flörtöl (Így történhetett meg, hogy a Hiltonban a pénzes újjgazdag helyett Titusz a Túszt ejtette foglyul), valamint a feljelentésekre vissza-visszatérő nyomozókat (Péter László és Vukosavljev Iván), a leleplező fotókat készítő fényképészt, és egy arabot, akinek a tevéjét köttették el.

Szinte mindenki keres valakit és menekül valamitől, miközben pénz- és/vagy párszerzésen spekulál, amihez a műfaj hagyománya szerint nem kell más, mint egy színhely, ahol mindenki feltűnhet, oka van rá, és szükség esetén elbújhat, erre is oka van, mondjuk a szekrénybe vagy az ágy alá, bár a férfiak inkább a takaró alá bújnának a kívánatos háziasszonnyal, aki bundáért és szép ruhákért kész minden áldozatra.

Csupa elérhetetlen vágy és csupa kétbalkezes ügyefogyottság – ennyi a bohózat jól ismert, de ezúttal sajátos kópés nyelvi humorral töltött patronjait pukkanatgató túzjáték,

amit a közönség élvez, s miközben szórakozik, nem is jut eszébe, hogy mi történik a színház falain kívül, az ún. életben. És arra sincs különösebb igénye, hogy ugyanezt a történetet, ezeket a helyzeteket esetleg lehetne másként játszani, a nyelvi poéneket ügyesebben kiugratni, egységesebb bohózáti stílusban előadni.

Seregi Zoltán, ki pesti vendégként rendezte Szabadkán Kopeczky László bohózatát, jól ismerte fel, hogy a seregyi balfácánhoz illik a némafilmek gettára. Sőt, ráismert arra is, hogy ha a nyelvi humort nem lehet eljátszani, vagy ötlet híján, vagy egyszerűen mert eljátszhatatlan, akkor a rendező segítségére lehet a „tátva maradt a szája”-szerű szerzői utasítások és kommentárok vetítése, ami – mint régi ötlet – kiválóan használható, mert amellett hogy illik a kergetőzésből-elbujdosásból szerkesztett műfajhoz, a közönségnek is tetszik, s ennél soha, kivált egy bohózat esetében, több nem kell. A rendező jó érzékre valló felismeréséből azonban nem formálódik elv, amely afféle színpadi leitmotívumként végigvonul(na) az előadáson. Nem is formálódhat, ha alkalmazása véletlenszerű és következtelen. Kár. Legalább kétszeresen is. Egyfelől mert szerkezeti vezérszál nélkül marad az előadás, másfelől viszont mert a némafilmeket idéző megoldás olyan színészi játékra ösztönözhet, amelyet két és fél órán át lehetetlen (felesleges is!) mindenáron erőltetni, arról nem is szólva, hogy a színészek közül nem mindenki képes filmes geparadéra. Aki, mint Magyar Attila és Vukosavljev Iván, fizikailag és technikailag felkészült a filmburleszkekből ismert gegek alkalmazására – azzal, hogy szüntelenül pattog, mint a gumilabda, Magyar a dadogós beszédhez kitalálja a „dadogós” mozgást, s ellenállhatatlan sikert ér el –, azt dicsérni kell(ene), mert „játéka” következetes, még ha tudjuk is, ez a stílus nem lehet az előadás egészének stílusa is. Talán elfogadhatóbb Albert János változata, amely vegyíti a vaudeville-játszás komikumát és a filmgegek elemeit. Ezt követi Jónás Gabriella, Búbos András, Korica Miklós és Péter László is, több, de inkább kevesebb átgondoltsággal, s azzal a különbséggel, hogy ők a jellemformáló komikumot vegyítik a filmgegek stilizált mozdulataival, s teszik ezt időnként, és nem is következetesen. Míg a további három nő szerep alakítójának (Kasza Éva, Sziráczy Katalin, Kotroba Júlia) karikatúraszerű külsővel kellett (volna) komikus hatást kiváltania. Látványként valóban komikusak, teljes értékű színészi teljesítményhez azonban ez nem elegendő.

Fanyaloghat a kritikus a stílusbeli következetlenségek láttán, s azért is, mert egy jó ötletből nem válik előadást szervező elv, ennél lényegesebb azonban, hogy a közönség élvezi és szereti az előadást, s a nézőtér – végre – tele van Szabadkán.

GEROLD László